

సంస్కృతాపభివర్ధన ప్రచురములు 1.

7529
4-NOV-1908

K. C. F. N. A.

12 NOV

భారతధర్మదర్శనము.

ద్వితీయ ప్రతి.

317 పేజీలు

— ౦౦౪ —

4000

మచిలీపట్టణములోని ఆంధ్రభాషాభివర్ధన సంఘము
(లిమిటెడ్) చే బ్రచురించబడినది.

అనునగు

శ్రీ భైరవ ముద్రాక్షరశాలాయందు

ముద్రింపబడియె.

(All rights reserved)

చందాదారులకు

ఇతరులకు

వెల. రు. 0-1-6.

వెల. రు. 0-2-0.

Introduction.

ఆంధ్రులకొక విజ్ఞాపనము.

మన దేశమున నూతనముగ బయలుపెడచిన జాతీయజీవనభావము మనల ననేకాభివృద్ధిసంపాదనావిషయక ప్రయత్నములకుఁ బురికొల్పుచున్నది. ఈజాతీయజీవనపోషణకును, దానివ్యాపకమునకును, ముఖ్యసాధనము జాతీయవిద్య (National Education). జనసామాన్యము సాక్షులయినగాని దేశాభివృద్ధియసాధ్యము. ఈసంగతిని మనమందఱఁచును దెలిసికొని జాతీయవిద్యాలయములను (National Schools) స్థాపించుటకుఁ బ్రయత్నించుచున్నాముగాదా! వీనియందు జరగవలసిన విద్యాభ్యాసమునకు సాధనముగ నుండుటకును, మనలోఁ దెనుఁగు భాషను మాత్రము నేర్చిన మహజనులకు జ్ఞానసంపాదక మార్గములుగ నుండుటకును దెనుఁగుభాషయందు వ్రాయఁబడిన సనాతనాధునాతనే తిహాసములుగాని (Ancient or Modern History), ప్రకృత్యాది శాస్త్రములుగాని (Sciences), అన్యదేశదేశానిక గ్రంథములుగాని, (Philosophical works) జీవితవృత్తాంతములుగాని (Biographies) రేఖాగణితాదిగణితశాస్త్రసంగ్రహముగ్రంథములుగాని (Mathematical works), రాష్ట్రపరిపాలనపద్ధతులను దెల్పురాజనీతిశాస్త్రములుగాని (Political sciences), జాతీయసంపద్యవృద్ధి మార్గములను బోధించు నాధికశాస్త్రములుగాని (Political Economy), వృత్తులను, పరిశ్రమలను, వాణిజ్యమును నడుపు విధములను దెల్పు గ్రంథకోటిగాని (Books on Trades, Manufactures or commerce) అనానావిషయ సుబోధకములగు యథాభిప్రాయకావ్యములుగాని (Novels), మనభాషలోఁ బేర్కొనుట కొకటిరెక్కడఁ గానరాకున్నవి. ఇంగ్లీషు,

శ్రాంతి, జర్మను, భాషలలో నిట్టి గ్రంథ రాజములు లేక గ్రంథ మిక్కిలి గాఢ గలవు. అయినను జాతీయవిద్యావ్యాపక ము మాతృభాషలో సాధ్యమైనట్లు విదేశభాషలలోఁ గానేరదు. విద్యాభ్యాసము యొక్క ప్రారంభదశలయందే ముఖ్య కిష్టము గలవిదేశవిద్యాభ్యాసన నిర్బంధమే యంత దనుకను మన యభివృద్ధికిఁ బ్రతిబంధకంబై జనసామాన్యమీదేశమున నిరక్షరు లగుటకుఁ బ్రబలకారణ మయినది. కాబట్టి మన జాతీయవిద్య నాంగ్లేయభాషలో నభ్యసించఁజేయు యత్నించుట నిష్ఫలమయిన కార్యము.

ఆంధ్రులలో జాతీయజీవనమును, జాతీయవిజ్ఞానమును గల్పించఁ బూను కొనినచో నాంధ్ర సాహిత్యాభివృద్ధి (Improvement of Telugu Literature) కంటే సాధనాంతరము లేదు. మనదేశభాషలలో బంగారీమహారాష్ట్రభాషలు నిరంతరాభివృద్ధి గాంచుచున్నవి. వారస్య భాషలలోఁ గలయుత్తమగ్రంథముల ననేకములను మాతృభాషలోనికి భాషాంతర మొనర్చుకొనియు, సూతనగ్రంథరాజములను వ్రాసికొనియు, వారిభాషలను దినదిన ప్రవర్థమానములుగఁ జేయుచు, ఆభాషలను వాడుకొను జనులయందు జాతీయ జీవనభావమును గల్పించుచున్నారు. వారిభాషాభివృద్ధియే వారి సంఘాభివృద్ధికిని గౌరవమైన భాషాభివృద్ధికిని దేశాభివృద్ధికిని గలపరస్పరసంబంధమును దెల్పుచున్నది.

ఈభాషాసాహిత్యాభివృద్ధియొక్క యత్యావశ్యకతను మనవారు కొందఱు గ్రహించి యాంధ్రగ్రంథరచనకుఁ దగిన ప్రోత్సాహమును గల్పించుచున్నారు. శ్రీమునగాల జమిందార్ గు నాయక రంగారావు బహద్దరు గారును వారియమాత్యతేజురులగుకొమరగిరికృష్ణారావుపంతులు ఎం. ఏ. గారును మఱి కొందఱు దేశాభిమానులును గలిసి విజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథమాల యనుపేరఁ గొన్ని గ్రంథములను బ్రచురించుట కేర్పాట్లు చేసియున్నారు. అయినను మనభాషకుఁ గల కొఱత యొకరిద్దఱిచ్చే దీర్ఘబడఁదగినది గాదు. విశ్వమానవకోటి యొక్క భావికాల ప్రాప్త్యాభివృద్ధికి మేరలేదు. మనమాజ్ఞీరప గువిజ్ఞానమునకు మితిలేదు. అట్లగు

టచే మన కుండదగిన గ్రంథసముదాయముయొక్క స్వభావమును సంఖ్యయును యనిర్వచనీయములు. ఒక్క-నూతనవిజ్ఞానము, నూతనాదర్శము, నూతనభావము, గ్రంథశతములచేతఁగాని వ్యక్తికరింపఁబడనేరదు. మనసాహిత్యాభివృద్ధి కిట్లసంఖ్యాకములగుప్రయత్నములు శరుగపలయును గాన మేమును బందరుపురమున “నాంధ్రభాషాభివర్ధనీ సంఘము, లిమిటెడ్” అనుపేరుతో లిమిటెడ్లయబిలితీ గల జాయంటుస్టాకుకంపెనీ నెఱఁచానిని రు 10,000ల మూలధనముతో స్థాపించినాము.

ఈ సంఘమువారియొక్క నుఖ్యోద్దేశము మన యభివృద్ధికిఁ గావలసిన గ్రంథములను మన మాతృభాషయందు వ్రాయించి ప్రచురించుటయే. మన దేశమున విద్యాధికులు పెక్కుఁగఁడు దేశాభిమానమును ఉత్సాహమును గలవారయ్యను చాలవఱకు నీరసస్థితియందున్నవారు. దేశస్థితినిబట్టి వారు దినమంతయుఁ బాటుపడినఁగాని పుత్రకళత్రాదులను బోషించుకొనుటయే కష్టముగనున్నది. ఇట్లు పెక్కుయిక్కట్టులకులొనైనై ఘటయాత్రసలుపువారిని యూరకగ్రంథములను వ్రాయుఁడని చెప్పట సాధ్యమెగాని నెఱవేర్చుట శుభము గాదు. కాఁబట్టి యిట్లు శ్రమపడి గ్రంథములు వ్రాయువారికి వారిశ్రమనుబట్టియు గ్రంథముయొక్క స్వభావమును బట్టియుఁ గొంత మూల్యముగాని ప్రతిఫలముగాని యిచ్చుటకుఁ దగినసదుపాయము లేర్పఱచినచో గ్రంథరచనకు మఱికొంత యెక్కువప్రాత్సాహము కలుగునని తలచితిమి. ఇట్లు చేయుటచే ద్రవ్యసాహాయ్య మక్కువలేకుండఁ దమధనమునుశక్తిని ధారవోని పాటుపడఁ దగిన దేశభక్తాగ్రేసరుల ప్రయత్నములకును మిక్కిలి యుపకారము గలుగునని మానమృతము. మనవృద్ధికి చిన్న చిన్న విషయములలోఁ జేయఁ దగినప్రయత్నములు సయిత మట్టివారు చేయవలసియుండుటకు బదులు యిట్టి చిన్న చిన్న మూలధనములు గలకంపెనీలవల్ల నెఱవేర్చబడినప్పుడు సంపన్నులు ప్రయత్నముల మహద్విషయములకై ప్రవహించవచ్చును.

మేము ప్రచురింపబోవు గ్రంథములయొక్క రూపనిరూపణము జేయుటకు ప్రస్తుతము సాధ్యముగాదు. కొంతవఱ కాంగ్లేయాది భాషాంతరములనుండి యాంధ్రీకరణ మొనర్చుట ప్రప్రథమమున గాఢదగినపని. వితర్కితమయ ప్రయత్నము లిందనుక జరుగుచు నేయున్నవి. అయినను కేవలభాషాంతరీకరణముచే భాషాభివృద్ధిగాని సంఘాభివృద్ధిగాని మన ప్రస్తుతదశయందు గలుగవు. విదేశీయులయితహాసములు, వారిసాహిత్యము, వారివిజ్ఞానము, గారియాచారము, వారిధర్మములు, మనయితహాసములు, మనసాహిత్యము, మనవిజ్ఞానము, మనయాచారము, మనధర్మము, గానేరవు. స్వధర్మ విసర్జనముచేతను పరధర్మావలంబనముచేతను మనము పొందినభంగమిప్పు డనుభవైక వేద్యముగ నేయున్నది గద. కావున మేమీ యభిప్రాయమును మన స్మృతం బగుచుకొని యేదియో యొక విధముగ మన జాతీయ జీవనసాధారణకు సహాయభూతములగుగ్రంథములను ముందుగఁ ప్రచురింపఁ బ్రయత్నింపఁము. ఈజాతీయవిజ్ఞానతరంగిణి దేశమునఁ బ్రవహింపఁజూచిన తరువాత మనకొదవప్రయత్నము లన్నియు దాని యుపశాఖలవెంటనే పాటుచుండును. గ్రంథరచన కా యాశాస్త్రానురూప మగుపరిభాష (Nomenclature) యవశ్యకము. అది బొత్తిగ మన భాషలో లేదు. దానిని కల్పించుకొనక గ్రంథములు వ్రాయుట యసాధ్యము. ఇట్టి గత్యంతరాధానమును మనము గమనించుచు నిట్టిపరిభాషను సమకూర్చి యొక నూతననిఘంటువును వ్రాయించవలయును. అంతదనుక బలుపురచే వ్రాయఁబడుచున్నను మాగ్రంథమాయందు దంతటను సాధ్యమయినంతవఱకొక్కపరిభాషయే వాడఁబడును.

మాప్రచురములకు చూర్ణదర్శకుఁడుగ నుండుటకీ “భారతధర్మదర్శనము” అనుదేశభక్తువి ప్రప్రథమమున నాంధ్రీదేశమున సంచారము పంపుచున్నాము. ఆంధ్రులు వాని నాదరించి వానివెనుక రాఁబడువువారికై నిరీక్షించుచుండు రని నమ్ముచున్నాము. శుప్రసిద్ధుఁడైన యీ భారతదర్శన గ్రంథకర్త మాతృదేశానికి భక్తిపూర్వకముగ నర్పించిన

V.

యీయు పాయనము నామెకు నివేదనఁజేయునర్హకవిధిని మాసమాజమున
కుఁగల్పించినందుకాయనకు మాకృతజ్ఞతానూదక వందనము లాచరిం
చుచున్నాము.

ఆంధ్రభాషాభివర్ధని సంఘము,
(బిమి టెడ్)
మచిలీపట్టణము.
1-10-1907.

వేమవరపు రామదాసు,
కార్యదర్శి.

ద్వితీయప్రతి కుపోద్ఘాతము.

శ్రీదం, బభిలవిద్యజ్ఞానానందసంధాయకంబు, నిర్మలదేశాభిమాన శోభితం బృగుసీపాత్తంబు రెండవకూర్పునకుం గొలఁది కాలంబున నె యవ కాశ మొదవినందుల కార్ధమహజనులకు వందనము లర్పించుచున్నా రము. మొదటి ప్రతియగ దుండిన ముద్రణాది లోపంబులను నివర్తించి యీప్రతి సాధుజనాదరణీయం బగున ట్లానర్చితిమి. ఇం దింకను నెరఁగు లెయ్యెడనైనం దోచిన విబుధులు మము మన్నింప బ్రార్థితులు. ఈపాత్తము వెలువడిన దాదిగ నీసంఘమువారు ప్రకటించిన గ్రంథనామ ములను దద్దివరణమును సంగ్రహముగ నీపుస్తకముకడపటం జేర్చితిమి. భాషాభిమానులు వాని నవలోకించి దేశాభివృద్ధ్యర్థ మొనర్చు నీసత్కార్యాచరణంబున నీసంఘమువారికిఁ జేయూత యొసంగుదు రంచుఁ బ్రార్థిం చుచున్నారము.

మచిలీపట్టణము. }
1-10-1908.

క. భాస్కరరావు.

viii.

11॥ ఆంధ్రభాషాభివర్ధని కాదరమున
 జ్ఞానవంతు లసర్వమా గ్రంథరత్న
 ముల సమర్పణ సేయుఁ డమూల్యమైన
 కానుకలు గాగ నందఱు ఖ్యాతిమెలయ.

11॥ ఆంధ్రభాషాభివర్ధని యభ్యుదయము
 నంద నాపాలగోపాల మఖిలజనులు
 సకలకలలను విద్యల సాంతనుగను
 జదివి ధీయులు లగుదురు శాశ్వతముగ.

శ్రీ గ స్తు.

కృత్యాది.

శా|| పుత్రప్రేమ సశేషదేశజనులగ బోషించుచోఁ దానఁబూ
రాత్రింబు ల్పనింబూని దీనజనసంతానక్రియఁ సత్త్రియా
పాత్రిజా తనమేన లగచిన జగత్ప్రభాత విశ్వాదియా
భాత్రీపానిని నీశుడెప్పడు దివి స్థనాత్మగా నిల్పుతఁ.

చ|| అతులదయాపయోధి యగు నాయమయగ దమృతాంశుడై కృపా
నివృతుడయి ముష్టనించి యనుజేక్షణ కౌతుక మొప్పవచ్చి యీ
క్షీతిం గని చక్రవర్తిగుణశేఖరుడై చను శ్రీయుతు స్సమీ
హితయుతుఁ జేయుతం గరుణ నేడ్వతుడుప్రభు నీశ్వరుండిలఁ.

శా|| దేశానర్థమువాపి దేశహితమర్థిగూర్వఁగ న్నండలా
ధీశత్యాద్యధికార సూర్యములుగా నేర్పడ్డ ధనాత్మకుఁ
దేశఘృల్లమదేశవృద్ధి మది నుద్దేశించికావించునా
దేశక్షేమవిధానయత్నములు నీధింబొందఁ దోడయ్యెడుఁ.

చ|| ఉదయంబయ్యెను సాగరీకులఘృహార్ణరాశికిం జలద్రుండై
పదిదిక్కులెవదఁజల్లె దీనజనతాపం శెల్లం జ్వార శౌ
ఖ్యదమానిర్మలకీర్తికౌముదిని దీవ్యదేశభక్తిసీరో
గుదయాశీలుడుకేవలంఁడె యల నొగోజీ మహాత్ముండిలఁ.

మ॥ పదియార్వనై పసిండి సొంపు వెలయింపరిదావి 'హటిల్లిన
ట్టాద వెన్నుద్ధి విశారదత్వమున కోహూ యిట్టి సౌజన్యమీ
సదయంతఃకరణం బటంచు జనముల్ జ్ఞాపింప నెప్పన్జగ
ద్విదితుం డింతటిధన్యుఁ డెందు గలఁ డీ దేశంబునం జూడఁగఁ.

మ॥ నిజదేశోద్ధరణ క్రియారతమతినే నన్వించి సౌఖ్యంబుల
స్వజనంబు న్నిగ నాడి యోజన సహస్రంబేగి యాంక్షేయ దే
శజనులైచ్చు బ్రసంగముల్పలిపి తత్సామ్రాట్పభాస్తారుఁడై
విజయంబుందె మహానుభావుఁ డితఁ దుర్విన్మంత్రిసామాన్యుఁడే?

శా॥ 'దాదా' యంచును 'భాయి' యంచుఁ బ్రజకు న్వాదండ్రియై యన్నయై
యీదేశంబు ప్రశస్తి గాంచి తనదాహీనస్థితిం బాసి నా
నాదేశంబుల కొజ్జ గాంచగిన యా 'నారోజు' రావింప ని
ర్వేదంబేమియు లేక పాటుపడియై నిర్భీతి నన్వర్తుఁ డీ
దాదాభాయికి సాటి నెవ్వ రరయం థాతీ న్వదా న్యోత్తముల్.

శా॥ శౌదార్యంబున సాహసంబునను ధర్మాసక్తిని స్తుల్కుఁ డీ
దాదాభాయికి భారతీయనిభిరైత్తే మసంధాయికి
క్రీడుం డీశుఁ దొసంగుఁగాత శుభము స్సీలుకొ న్నిరారోగ్యము
వేదోక్తంపనిపూర్ణమాయువునుసంప్రీతికొ గరామండలిక.

శ్రీమః.

భారతధర్మదర్శనము.

భారత మాత.

చ|| శరదభిరామచంద్రకళలు
 చారునందనమౌఢ్యమౌఢ్యములు
 సరిసరి సందర్భములు సరి
 పల్లవనీకునకన్య మౌఢ్యముల
 సోమము వీధి తములు
 ద్వారాపేచుమనములయ్యెరిల్
 సోమపుష్పసంతతులు
 భాసిలుగమ్యు తామగిమనభుల్
 సరిసరి సందర్భములు
 లంబులు మేదియెలుంగులిచ్చెము
 బాభ్రతేజనానికలు,
 సోమమౌఢ్య మౌఢ్యములు,

ఖరకిరణుం దివిం బొదివి

కార్కొనుమబ్బులుఁ గొమ్మైఁగులున్,
సురుచిరరత్న కాంతులను

జూఁకులకింపగు నిండ్రచాపముల్,
తరణికరంబుల స్థరణిఁ

దాకగనీకతనర్చు సల్లకీ
సరళతమాలసాల పన

సక్రముకామ్ర పటీరకేతకీ
కురవకకింశుకాది కుజ

కుంజసమంచిత కాననంబులున్,
హరితతృణాగ్రము ల్మ్రేసవి

యంబరవీధిని గ్రేళ్లుదాటుమేల్
హరిణచయంబు, సృత్యసమ

యస్ఫుటపింఛము లౌదుయూరముల్
సరసిజలక్ష్మీఁజెన్నెసఁగి

సారసభృంగమగాళచక్రబం
ధురనినదంబులంబొదలు

తోయరుహాకరము, ల్లసచ్చవి
స్ఫురదురువిద్రుమంబులను

శుభ్రవినిర్మల మాక్తికంబులన్
దరలతరంగమాలికలఁ

దద్దయునొప్పెడు సాగరమ్ములున్,
స్ఫురదమలాంశుజాలములఁ

బొంపిరివోయెదురత్న సానువుల్,

పరగుగిరివ్రజం బమల

వార్లహరీ రమణీయవాహినుల్

ధరపయిస్వర్గసౌఖ్యమిడుఁ

నల్లరొ! నీప్రజకెల్ల కాలమున్ ॥

చ॥ మతములుసొచ్చినిల్లు, జన

మాన్యచరిత్రులు పుట్టినిల్లు, న

ప్రతిమనయాశమాదిగుణ

రత్నసమృద్ధికి రోహణాద్రి శా

శ్వతనిరపాయమోక్షఫల

భాసురవల్లకి నాలవాలమై

యతులవిభూతిఁ బొల్తు విల

సంబరొ! నీసరిధన్య లుందురే? ॥

క॥ శ్రీకరకరుణాశేవధి

లోకారాధ్యుఁడు విపన్నలోకావనుఁ డ

స్తోకగుభంబు లొసంగుత

నీకు నీప్రజకు నెప్పుడు నింజినప్పేమున్ ॥

హిందూ దేశ దైన్యవిచారము.

ఉ॥ మాతరో! సిసుతు ల్లునుపు

మాన్యచరిత్రు లమేయ శేముషీ

ఖ్యాతులున్ యనంత మ

భర్తగల్గె భసభాన్యసంపదల్

ప్రీతికి మెండు గలిగి

చేరనికంబున బేరలై కలగా

చాతురి శౌర్యసంపదల

శాస్త్రవిద్రుమ మించి వెంతయున్

స॥ ఈతనికిఁ జూడ వారు భస

హీనులు కీనులు సోమరు ల్నినగా

చేతులు నయి యద్రుమును

బేరనికంబున మున్గి యెంతయు

స్వీతవివేకులై బలము

విద్యయు బుద్ధియు కన్గి కలము

స్నేహియు జాతియు న్నటచి

నచరకంబున యియంగి కన్గి కలము!

మ॥ అకలగా! దేశిచరిత్రతం దలపఁగా

సత్యంతము న్నాన్వితముల్

వికలంబయ్యెను సర్వసత్తాభినిమై

విస్తీర్ణసామ్రాజ్యమై

నకలార్థమిది నూపురింబయినయీ

సర్వసహా భాగముల

దొక నూటస్పదికైన లేదు దిన
నయ్యో! తల్లి ముప్పొద్దులన్ ॥

శా॥ గంగా సింధు మహానదుల్ యమునయుం

గావేరియు స్నర్శదా .

తుంగాభద్రలు బ్రహ్మపుత్రయు లస

ద్గోదానదీకృష్ణలున్

బంగాళాంధ్రకలింగకోసలములుం

బాంచాలముం గొంకణం

బుం గర్నాట మరాట దేశములనున్

ముక్కాఱు ధాన్యంబునో

లిం గాపించి యొసంగినం గుడునఁ ద

లీ! లేదు ముప్పొద్దులన్ ॥

శా॥ రంగద్రత్నమయూఖదీధితి సమా

రాజద్దరీ భ్రాజితో

త్తుంగక్షౌధరపంక్తులుం బరిలస

త్ఫల్లాబ్జకాసారముల్

తుంగక్షౌరుహశోభికాననము లెం

దున్ లోచనానందమో

లిం గావించుచునుండు, గూఁడొకట త

లీ! లేదు ముప్పొద్దులన్ ॥

శా॥ వైసర్గం బగుహస్తలాఘనము నా

నాసత్కలాసక్తి ని

ద్రాసౌఖ్యాదివిహీనసంతతపరి

శ్రాంతిక్షమత్వంబునుం,

ధీసామగ్రి కులక్రమాగతలస
 నిర్దానైపుణ్యముల్
 వీసంబుం గొఱలేకయుం గుడువఁ ద
 ల్లీ! లేదు ముప్పొద్దులన్॥

చ॥ ఘలకుసుమాదినంపదలు
 భాసురనస్తు సమస్త సంచయం
 బులు బహురత్న హేమ పరి
 పూర్ణభిని ప్రచురప్రదేశముల్
 సలలితశుక్తి మాక్తి కము
 లం బొగడందెడు సాగరంబులుం
 గలిగియుఁ దల్లి! నీపిజకుఁ
 గల్గదు గంజయు మూఁడుప్రొద్దులన్॥

సీ॥ ప్రొద్దున లేనంగఁ బ్రాయీరాజనలెనన్న
 సగ్నిహోత్రము స్వీడ నంపవలసె;
 నాబాలగోపాల మఖిలంబునకును మా
 చ్చెస్తరు పుట్టము తేయవలసె;
 మునుమాపువ్యాయామమునకుఁ గందుకములు
 లండను బంపుచు నుండవలసె;

వాత్రకు లేఖనీ పత్రము ల్వలయుచో
 నాప్రియా జర్తను లంపవలసె;

గీ॥ చిన్న బిడ్డలు ద్రావంగ క్షీరములను
 భాగ్యవంతులపాలఁ బంచదార
 యూరిపేదల గంజికి న్నాప్పుగల్లు
 నన్య దేశంబు లడపంగనయ్యె నకట॥

సీ॥ పరనాగరికరఃస్త్రిపాలురు ధరియించు
 జిల్లుదున్వలువలే చెంతకరిగె?
 వారి దేవేరుల వలనొప్పుఁ గైసేయు
 పట్టుపుట్టంబు లేపజ్జకరిగె?
 వరభటశ్రేణుల పాణుల మిఱుమిట్లు
 గొలుపు కృపాణులే వలనికరిగె?
 పరరాజసభల నాస్తరణంబులై యొప్పు
 రత్నకంబళము లే ప్రక్క కొదిగె?

గీ॥ రమ్యమైనట్టి నవరత్నరచనలవియుఁ
 జిత్రరీతులఁ జెల్వొందుశిల్ప మదియు
 స్వప్న సంపదయో! యెంద్రజాలకంబో!
 నాఁగ సుంతయు లేకుండ నేగె నకట!!

ఉ॥ మాసెకలాప్రవీణత, స
 మస్తము నస్తమునొందె శిల్పము,
 ల్వాసె నశేషభూరమణ
 వాంఛిత భారతనర్మ సంపదల్,
 డాసె ననగ్రహంబు, ధన
 లక్ష్మీ దొంగి దరిద్రులై ప్రజల్
 గాసిలి చిక్కి రెంతయును
 ట్టామ నివీడితులై యజస్రము॥

ఉ॥ భారతనంశశేఖరుఁడు
 పార్థుఁడు మున్ హిశ్మశైల సేతుమ
 ధ్యోరుసమస్త రాజ్యరమ
 నొక్కభుజంబున నిల్వినప్పు డెం

తే రహిఁ గొల్వదీర్పు నభ
యిప్పుడు కన్నులఁగట్టినట్లుగా
భాగతమందుఁ గాననగు
వర్ణనసేయఁగ నేల వేటుగఁ

శా॥ ఏనూతేండ్ల కుమున్నువీ డదియె డె
స్త్రీపట్టణంబై మున
ల్లాను ల్నిల్వఁగ స్థానమయ్యెనట పలు
మ్రూవు ల్లగం గొల్వఁగా
ఖానుల్నిర్చిన కొల్వకూటములు వి
ఖ్యాతంబు లం దల్లపా
జ్ఞానుస్థాపిత బర్హిపీఠము మహా
చాతుర్యధుర్యంబిలఁ

శా॥ ఆనిర్మాణమెగాకయా ధునికమై
యాగ్రాపురిం డాజ్ఞహా
ల్లానత్యద్భుత శిల్పమొండొకటిగ
స్పట్టు నిల్లాసంబున
న్నానాదేశ సమాగతాఖిల జనా
నందానుసంధాయియై;
మీనాక్షీసదనంబువొల్పు మధుర
నేత్రేతల; స్వంతచం
దాసం దత్పురి నొప్పు తిర్తల చమూ
నాధోత్తమాస్థానముఁ

గీ॥ వింతహరువుల పనులనేవిస్తరిల్లి
జలుఁగు సేతలరీతులఁ జెన్నుమీటి

వన్నె చిన్నెంకెంతయు వాసికెక్కి

వరలె శిల్పంబులెల్లఁ బూర్వమున నిచట॥

క॥ నేతల పోతల చిత్తురు

వ్రాతల నిర్మాణములను వాసిగనిన యా

తాతల తండ్రులవృత్తులు

చేతిఁనుల్ దక్కి దిగిరి సేద్యమునఁ బ్రజల్॥

గీ॥ ఊషరక్షేత్రములు దొడ్డయూడ్పుచేలు

గ్రామకంతంబులెల్ల నగాధ సలిల

గర్తములు నయ్యె నియ్యెడఁ గర్షకునకు

గడ్డిమిగులుట యెంతయుఁ గష్టనూయె॥

గీ॥ వృత్తు లీరీతి సన్నియా వెన్కఁబడియె;

సాహుకారుల లాభము ల్పదికిలఁబడె;

సంతవారలు మన దేశమస్య దేశ

వస్తువులనించి ముంచిరి వనట వార్ధి॥

ఉ॥ జాతిమతాదిభేదముల

సంస్కరణంబు మెయిం బరస్పర

ప్రీతియభ్రాతృభావమును

వీడి యొకప్పుడు నేక దేశసం

జాతులమన్నమాటను బ్ర

జ ల్గణియింపక దేశవృద్ధికిం

ఘాతుకులై రయో! జనుల

కష్టము లెన్నఁడు, తీరునో కదా?॥

శా॥ ఏవాడం గన నెల్లవారలును నెం

తే వృద్ధిగాంక్షించి యా

త్వావాసంబులు వీడిపోయి యఖిల
 వ్యాపారము ల్పక్కలా
 ప్రావీణ్యంబులు సంగ్రహింపఁ దమ పూ
 ర్వభ్యాతియే యెంచి మి
 థ్యావైరాగ్యముఁ బూని యుందురిట న
 త్యంతంబు సంతుష్టులై॥

శా॥ స్వార్థోగ్యంబును స్వప్రయోజనములన్
 స్వైశ్వర్యముంగోరి సం
 సారధ్యాంతమునందు రేలుఁబవలు
 జ్ఞాల్న్ శ్రమంబందు చె
 వ్వారుం దేశము దైన్యముం కలఁచి త
 ద్వావృత్తికై సుంతయు
 న్నానంబించి పరోపకారపథము
 న్నాపింప రేచాయలన్॥

ఉ॥ జాతిమతాదిభేద మతి
 సంస్కరణంబు న క దేశసం
 జాతులమన్న మాటను బ్ర
 జల్లదినెక్కొన నిల్చి యాత్మలన్
 భ్రాతృవిశేష భావనకుఁ
 బన్నడఁ జేయుచు నైకమత్యము
 న్నితియుఁగల్గి దేశజన
 నిం దరిఁజేర్తురె క్కూడి యందలున్॥

ఉ॥ ఈమహి యంత్రశాలలకు
 నేర్పడఁ దావలఁమానె యెన్నఁజే

సోమరులై యజన్మును
 సుద్దులఁబ్రొద్దులు పుచ్చుచుండు ని
 ప్పామరులెల్లఁ బాటుపడు
 భాగ్యము గల్గు నె భూరివిత్తముల్
 భూమియు బుద్ధియుం గలుగు
 పుణ్యులు భారము పూనఁజొత్తురే॥

ఉ॥ క్షామముదీరునే ప్రజ క
 కాలపు మృత్యువువోలెఁ దోచి వే
 మామక దేశవాసులను
 మారి మసంగెడు మారియాఱునే
 సేమమునన్పుణింతురెయ
 శేషజనంబులు స్వస్థ చిత్తులై
 బాముఁదీరి నీదగు కృ
 పారసవృష్టిని దేరి దేవమా॥

భారతవర్ష మందు మన
 వారలు పూర్వము బుద్ధిమంతులై
 చారుదుకూలధారులయి
 పడ్రసముల్కుజియించుచున్నె డ
 న్నారలుగట్టి కూరలశ
 నంబుగనుండిరి యన్యదేశపు
 న్నారలటండ్రు; వారిపుడు
 భాగ్యమునందులఁ దూగుచుండగాఁ
 బేరు ప్రతిష్ఠయు న్నటచి
 పేదలమె వెడఁగూడుఁగూరయుం

జీరయులేక చిక్కువడి

చింతలపాలయి చెట్లుపుట్టలుం

జేరినసించుమానిక్రియ

జీర్ణశరీరము లర్థభుక్తి చే

• నీరసమై కృశింపఁ గడు

నీచత నుంటఁ దలంపరేమియున్॥

శా॥ సర్వోత్కృష్టము లోకమందు ననుమా

సంఘంబె తత్తుల్యమీ

యర్విశ్లేదనుటెల్ల సాహసమరూ

యుక్తుల్ దగన్వేసవేల్

నిర్వక్రంబుగఁ జెప్పవచ్చు గ్రహము

ల్లేశంబును న్నాఱునే

పర్వంబు ల్దడవౌనె యొక్కయదసం

బంచాగముల్దప్పినన్॥

ఉ॥ ధీసకలత్వసంపద న

తీంద్రియదృష్టినిజేసి జ్ఞేమిని

వ్యాసకణాద గౌతమప

తంజలులుం గసిలుండు ము న్నుప

న్యాసమొనర్చినట్టి విపు

లాగమతంత్రములుం బురాణముల్

భాసురవేదకల్పకగ

శస్త్రకరందమొ గాగఁదత్వజి

జ్ఞాసఁ జరించు భక్తులను

గావ స్వయంభగవన్నిబద్ధమై

భాసిలుగీతయున్నిగమ

వర్గము దుర్గమమయ్యె, శాస్త్రముల్
మాసెను, ధర్మనిష్ఠ యశ

లంబు ఖలంబయిపోయె నియ్యెడం,
బాసెనశేష విద్యలును,

వమ్మయి పోయె సమస్తసత్కళల్ ||

మ|| మతివైశద్యము పాపభీతియును ధ

ర్మసూక్ష్మరియు న్వేచెడెన్,
మతవైషమ్యము లెచ్చె, భక్తికడు

సన్నంబయ్యె, దుస్తర్కముల్
వితతంబయ్యె, దయాశమాది గుణము

ల్పగ్రంబు లయ్యెం గటా!
సతత ధ్వాంతము గ్రమ్మె దేశజన ధీ
సమ్మోహనంబై కడున్ ||

మ|| రఘురామార్జున వంశజాతు లిన చం

ద్రాంశోద్భవు ల్సంగరా
లఘుదోర్గండ కృపాణకృత్త ప్రతికూ

లక్ష్యపయోధానుమే
య ఘనప్రాభవ శోభితు ల్లపణులై

యందందఁ బొల్కొఁ వులై
ఁఘువృత్తి స్ఫుట యాత్రసల్పు టకటా!
లజ్జావహంబెంతయున్ .

సీ|| పండిన్రాలిసయట్టి పైరైన నొల్లక

యుంఛవృత్తిఁ జరించుచుండియెప్పు

చలిచీమనైనను జాఁద్రొక్కనోపక
 శమదమాదుల నొప్పునత్వములు
 కూటికిచేదలై కూటసాక్ష్యములక
 భీకస్పష్టికిఁ గల్గిపోకడలకు
 దుర్దాసములకును దుష్టాన్నములకును
 హేయకృత్యములకు నెగ్గులేక॥

గీ॥ చొచ్చి యవియును గఱునైనఁ జూడమునకుఁ
 జర్యమునకును బాల్పడి చతురులైరి
 వారి నేనునవలయు నివ్వసుధలోన
 లేమి యేమేమి నేయుపలేదు జనుల॥

గీ॥ దేశవృద్ధికిఁ చను తెన్నులరయఁ
 బూనువారలపైఁ గనలూని వారి
 యత్నముల కెఱ్ఱు మాఱునేయం దలంచు
 పండితమ్మన్యులను ననవలయుఁగాక॥

ఉ॥ ఆర్యులచే ననుష్ఠితము
 లై చనుధర్మములందు నుత్కటా
 నార్యము లైసకొన్ని తద
 సంతకల్పితముల్లుటెడదు
 మ్మార్గము లంచు సజ్జనులు
 / సంస్కరణం బొనరింప శాస్త్రవి
 ద్యర్యుల మంచు నాగెదరు
 వక్రికుతర్కములక సభాస్థలి॥

ఉ॥ మంత్రము సూత్రముం గ్రియయు
 మార్పడెనో యనఁ దోచుపద్ధతిన్

యంత్రపు బొమ్మలంబలె వ

యఃపరిపాకములేమి యేమిదు

స్యంత్రమొనర్చినం దెలియఁ

నజ్జతచాలని నానిఁ గూర్చుచో

మంత్రము వీనులంబడిన

మూత్రంబు పెండ్లి పూర్తి యయ్యెనే॥

శా॥ ఈ స్త్రీలు గోభిందులును ము

న్నాన్నాయముల్పూచి వి

ద్యాపాఁడిత్యముచే రచించినప్రశ

స్తంభైః సూత్రంబులె

ట్లో పోయె, బసచాపలన్నిలిసి యె

న్నో బొమ్మపెండ్లిండ్లు ధ

ర్మాపేతంబుగఁ జేయుచుంటి మిదియా

న్యాచారమే గూర్చుయిన్ః॥

శా॥ క్రితామనుజులకరా ద్యుపనిష

స్పదాంత నిర్ధానకుల్

గారుణ్యంబుఁ దత్త్వగోప్యములను

హాటించి బోధింపనే

వారు స్వనిగ్రహింః జూడరు; వృధా

వైషమ్యము బూనిదు

వైరంబు బుచ్చరింతు రియ్యదియు నా

న్యకేష్ట ఫర్తంబొకో!

శా॥ కాయక్లేశము హేయమంచును గుశం

కప్పి విత్తాశ న

న్యాయత్తుండయి నేవఁ జేయునెడ హే
 యంబు ల్విశంకస్థితిం
 జేయం జొచ్చియు నంతఃబోక యొకచో
 చిత్తానుసారంబుగా
 న్యాయాపేతత సంచరించుటయునా
 ర్యాచారమేయారయన్?

శా॥ పరపాణిగ్రహకారణంబు కతన
 న్బాధ్యంబు కన్యాపునః
 పరిణేయత్వ మటంచుఁ బల్కువిధురు
 ల్పత్నీపునస్స్వీకృతి
 న్నిరతౌపాసనకై యొనర్చి యటుపై
 నిశ్చంకతం దా రిల
 న్విరతౌపాసనులై చరింతు రిదియు
 న్వేదోక్త ధర్మంబాహ్!

ఉ॥ ఏదెసఁ జూడ నివ్వసుధ
 నెందును ధర్మము దేశకాలపా
 తాదులఁబట్టి మాట కొక
 యాకృతినిల్చెనె యెల్ల కాల మిం
 దీదినమున్న ధర్మమది
 యేండ్లు గతింప నధర్మ మయ్యెడుం
 గాదనిరేని యిందు మన
 గ్రంథములే ప్రబల ప్రమాణముల్ ॥

శా॥ ఆర్యాచారము లేకరూపముననే
 యాకల్పము న్నిల్చెనే

కార్యాకార్యవిచక్షఁ జేయుచునస
 త్కార్యంబు లొక్కొక్కచో
 నార్యుల్మాన్పరె మాంసభోజనము మ
 ద్యాస్వాదము దేవరా
 నార్యన్యాయము లోనుగాఁ గలుగుపే
 యంబైన కృత్యంబులన్ ॥

ఉ॥ ఏయెడనైన ధర్మవిదు
 తెల్లరు నొక్కెడ నప్పటప్పటన్
 న్యాయమతిం దగ న్నిలిచి
 యారసి ధర్మ కలాపమం దుపా
 దేయము శేయముం దెలిసి
 తెల్పినఁ గాక చిరంబు నిల్చునే
 ప్రాయత దేశధర్మములు
 మృందెడు గాక యథాయథంబుగన్

ఉ॥ కావున దేశధర్మములఁ
 గల్గిన ఊభము నాత్మలందు సం
 భాననసేసి యిందూఁ గల
 పండితమండలియు న్నవీనవి
 ద్యావిభవంబు పెంపున ను
 దారమతిం దమదేశవృద్ధికై
 వావిరి పాటులం బడెడు
 వారును ధర్మము నిర్ణయింపుడీ॥

శా॥ ఈపల్కు లుచియింపవేని వినుడీ
 యింకొక్కసూక్ష్మంబు మీ

కాపద్వార్ధినిమగ్న దేశహితమే
 యంగీకృతం బైనచో
 నాపద్ధర్మములుండవే స్త్రుతులఁ ద
 ద్వాప్యప్యర్థ కాలంబు దే
 శాపత్కాలముకంటె నొండొకటి శ్రే
 యం బెందునుంగల్గునే ॥

చ॥ శ్రుతులు పరస్పరంబునువి
 రుద్ధములై బహుభంగి నుండెను
 స్త్రుతులుఁ బురాణము ల్గదప
 బృంహణముం దగఁ బూని భిన్నమై
 మఱిని భ్రమింపఁజేసెడిని
 మాన్యమునిప్రధితంబులైనయా
 మతము లసంఖ్యము ల్గదె
 మార్గముకేవల శాస్త్రచిర్రులన్ ॥

శా॥ లోకానుగ్రహకాంక్షఁజేసి మిగుల
 న్లోకార్తిఁజింతించి యెం
 తేకారుణ్యము నాత్మఁబూని మది స
 ర్వేశుష్టర్థి లోకర
 త్నైకారంభకు నిల్చి శుద్ధమతితో
 నామ్నాయము ల్పూచినం
 గాకెట్లబ్బు నగమ్యధర్మచయ కాం
 తారంబునన్మార్గముల్ ॥

శా॥ ధర్మజ్ఞత్వముఁ బూనుచో దయయున
 ంబు స్మమస్ఫుర్తి స

త్కర్మాసక్తియుఁ బాపభీతియు లన
 త్కారుణ్యముం గల్గి యే
 మర్మ ద్వేషము లాత్మ లేక వచియుం
 సంగావలెంగాక వే
 దుర్లేధందెగి నిశ్చయింప నది యెం
 దు నొప్పందునే యిమ్ములక ॥

మ॥ సతతక్షామము దీరిపోవునె దయా
 సత్యాదిసంపన్నులై
 మతవి ద్వేషముమాని యాత్మల వృథా
 మాత్సర్యము స్వేడి యం
 చితభ క్తిం బరమార్థచింతయునుని
 శ్రేయఃపరాకాష్ఠయున్
 మతిఁ గాంక్షింతురె యెంతురే ప్రజలు దై
 న్యగ్రస్త దేశస్థితక ॥

మ॥ అతిబాల్యంబునఁ బిన్న పాపల వివా
 హంబుల్ని పేధింతురే?
 మతిసూహింఁజె) యనాధకస్యలయసం
 భావ్యార్తి గాపలుభ్యమున్
 వితతప్రస్థుట దేశదై స్యహరణా
 చేక్షు నివ్వదేశంబులం
 దతులాయాసము నందిచేరు పరమా
 ప్తాం దగం గొందురే॥

శా॥ శ్రీకళ్యాణగుణాకరుండు ఖలసం
 శిక్షాచుండు డారగ

క్షైకారంభః ఉనంతః ఉద్వయః ఉఖం
 ఉనందకందంబు ప్ర
 జ్ఞాకల్పదుమి మిశ్వరుండు దయతోఁ
 గళ్యాణము న్నిచ్చులుం
 జేకూర న్నెలకొల్పుఁ గాత మనకు
 న్దేశాభిమానం బెదన్॥

సీ॥ వివిధదేశప్రజ సవరించి యైకమ
 త్యము గూర్చిమనుష సంధానకరణి
 వైషమ్యవిషనహ్ని వాడిమూర్చిలుప్రజ
 జీవింపఁజేయ సంజీవకరణి
 చిరతమోగ్రస్తమై చీకటింటిని బోలు
 దేశమాత్మప్రభఁదేల్పుఁ దరణి,
 దేశకంటకులయి ద్రిమ్మరుఖలచోర
 సంతతివాప విశల్యకరణి

గీ॥ అతులదేశార్తిపుంజ మాహుతియొసంగ
 సన్నిసంపాదన మొనర్ప నమరుసరణి
 యట్టిదేశాభిమానంబు నాత్మసీమ
 నెప్పువెలయించుగాత సర్వేశ్వరుండు॥

శా॥ ఔదార్యంబును సాహసం బవిరత
 వ్యాపారసంసక్తి ని

ర్వేదాపేత మనోనిరూఢియు పురో
 వృద్ధిక్రియాసక్తి నా
 నాదేశస్థ సవీసయత్రరచనా
 నైపుణ్యసంప్రేప్స యెం
 తేదాక్షిణ్యముతో నొసంగుతను స
 ర్వేశుండు సందీప్తుడై॥

చ॥ దయయును సత్యము స్మరము
 దాంతియు శీలము సద్గుణంబులు
 స్నయపథస్మృత్తి సర్వకరు
 జ్ఞామణి ధర్మనితాంతసక్తి య
 యయముగ నిచ్చి నిచ్చులును
 సర్వజగద్భరణైకదక్షుడ
 న్యాయుండు శృపామయ స్మము స
 హస్రవిధింబులఁ బోచిమన్పుత॥

మ॥ ఉదాహరణ చల నేతు కీశసగమ
 ధోర్ధ్వ ని రాఘాటసం
 పదనేకాతప వారిణంబుగ మిథో
 మూర్ఖగ్రముల్కాపి దు
 క్కద శిశువ్రజము స్థరించి కరుణం
 బాలింపుచో నైకమ
 త్యదము స్మృదము నై సయాధునికవి
 ద్యాకల్పవృక్షంబిట

స్వదయత్వంబున నాటి నేతు రచనా
 నైపుణ్య మేపారఁగా
 నదుల న్సాగర గాముల స్పృహమున
 స్పృంధించి వంధ్యోర్వి స
 స్యద గావింపఁగఁ గుల్య తేర్పఱచి ర
 ధ్యాత్రేణి నిర్మించి సా
 ఖ్యదమై పొల్చు త్రిటిప్రభుత్వ మిల స్థై
 ర్యస్ఫూర్తి. వర్ధిల్లుతన్ ||

భవిష్యద్భరతవర్షదర్శనము.

సీ॥ తల్లిరో! నీమది దైన్యంబు దక్కుము
 నిరతిశయం బగునీదుపూర్వ
 విభవంబు బహువిధ విద్యాసమగ్రత
 సకలకలాజాల సౌప్తవంబు
 రాజక సాంఘిక ప్రముఖనానావ్యస
 హార సౌమ్యతయుఁ బెంచారఁ గాంచి
 స్వస్వసర్వసహచక్రానతంసంబుఁ
 బురుషార్థ స్వస్వపూర్ణ ఖనియు॥

గీ॥ మోక్షవిన్యాసతావామమును నుదాత్త
 ధర్మకల్పద్రుమూలంబు ధాత్రిదేశ
 సంతతికి నొజ్జయును నయి సాటిలేక
 యననిఁ బ్రఖ్యాతిగాంతు వీ వచిరమునను॥

శా॥ ఉత్సాహంబున నీతనూజులు ప్రశ
 స్తోగ్యోగముం బూని చు
 రాత్సవ్యంబులు వీడి యేకమయి నీ
 మాహాత్మ్యముం బూర్వసం
 పత్సంపత్తియు సత్కలాకుశలత
 నిష్కళాత నాణిజ్యసం
 పత్సంసిద్ధియుఁ గూర్చఁ గాంచెద వఖ
 ర్వంబైన యశాన్నత్యము॥

శా॥ పాతాళంబునఁ బశ్చిమాంబుధి తట
 ప్రాంతస్థితంబైనయా

స్వేతద్వీపమ్ము నందున నిమతవి
 ద్వేషీభ కంఠీరపుత్
 చేతోమోదము నొందగా శ్రుతిశిర
 సిద్ధాంత తాత్పర్యముం
 గీతాసారముఁ దెల్పుచుండ్రు ధిషణా
 గీఃప్రౌఢిమ న్నీ సుతుల్ ||

శా|| ఉద్యద్ధీప్రతిభావిలాస విభవో
 ద్యుక్తిం న్వదీయాత్కజుత్
 విద్యుచ్ఛక్తి రహస్యము లైలిసి వ
 త్తీ సంగతుల్లేకయే
 విద్యుద్వార్తల సంఘ సాధనముల
 న్వేదెల్పుఁ బాశ్చాత్యధీ
 విద్యాసింధువులెల్లఁ గాంతురు బహే!
 విభ్రాంతులై యందఱు ||

శా|| అర్వాచీన సుధీ సమాజ సముదా
 యాగ్రేసరు త్కేముషీ
 గర్వప్రౌఢులు నైసపశ్చిమధరా
 ఖండాధినాసు ల్లహ
 నిర్వేదంబున నీసుతు ల్లణితపాం
 ంబున న్సాహితీ

/ సర్వన్వాప్తిని వక్తృతాగరిమ మిం
 చం గాంతు రాశ్చర్యము ||

మ|| హిమవన్మేఖలవింధ్యసార్వమున స
 హ్యకాంతకాంతారదు

గ్గములం బూర్వసముద్రీరసికతా
 ప్రాయోరువంధ్యస్థలిన్
 యమునాసింధుతటప్రదేశముల హ
 ర్యక్షద్విపవ్యాఘ్రదు
 గ్గమమౌనండకపొంత మిన్నలముయ్యం
 త్రీస్ఫురధూమాబ్జముల్ ॥

మ॥ వం దేమాతృమంచుం ఆత్రతిపులన్
 భాస్వతృతాకల్పేయం
 గం దేశాంతరసంగసర్వజుభా
 గప్రస్థితం ధూమచ
 కాంధోళంబులం దూగి ఎచ్చి నిజపే
 షాల్లోకనావాప్తి నా
 చంద్రాబోనిధి నోలలాడుదును న
 వ్వాస్యస్థితీ న్నిశుతుల్ ॥

భారతీయధర్మధర్మనక్షత్రమాల.

- గీ॥ పాడి దలచిన మనపాలి పాలవెల్లి
పైరు దలచిన మనపాలి పంట చేను
వసు సమృద్ధికి మనపాలి భాగ్య గాళి
భరత భండము మనతనః కలముగాదే॥
- గీ॥ నిరత సర్వర్తు సుమధల భరిత మఖల
దేశమృగ పక్ష రాజ్యోద్దేశ మమల
వారిపూరిత సద నదీ భ్రాంతిమిది
యఖల ధాత్రికి నారామ మానగదనరు
- గీ॥ ప్రజలు సృజ్ఞాసముద్రాలు భస్యమతులు
విమల సౌజన్య యతులు పవిత్రచరితు
లఖలశిల్పకలా రహస్యార్థ విదూలు
సనన్దశౌదార్య సాహస ప్రాంచితులును॥
- గీ॥ కూటి కేమియు మనలకుఁ గొడువ లేదు
కోలు లేన్నియె పోయెను గుడ్డలకయి
అప్రవాహము నాపంగ నానకట
యశస్వదేశోద్యమము నేటి కమరె మనకు॥
- గీ॥ తండ్రి దైవంబు మనలకుఁ దల్లి ధాత్రి,
తండ్రియొసఁగిన దివ్యసాధనము దీనిఁ
గొని గడలగుడు గాపంగ జననిదైవ్య
మిట్లొనర్చిన మనకగు నిష్ఠసిద్ధి॥

- గీ॥ సన్ననూటేస సరిగను జాతిపనులఁ
దోచు సంతోషమెల్లను దుచ్చమనుచు
దేశమాత యొసంగెడు లేశమయిన
మేరు వంచుడలంచుట మేలు మనకు॥
- గీ॥ ముతుకబట్టలు గట్టుట నొంటుడన' మ
టంచు వెంగలులై మన మెంచఁ జనదు
హృదయ మందున నౌదార్య మెసంగకున్నఁ
గల్గి మొలుగుల నాగరికంబు రాదు॥
- గీ॥ చీని చీనాంబరంబులు జీనువార
సీమనారాయచేఁ గండ్లు జేవురిఁ
బోమగుట్టపుబరికిఁపఁ జొక్కివీధు
లెన్ని దిరిగిన శారన మేల నొప్పుః
- గీ॥ దేశజననియొసంగెడి దివ్యమైన
మునుకబట్టలు' గడియించి హృదయమునను
విమలదేశాభిమానంబు విస్తరిల్ల
మొలుగులేకున్న బోవునే గరిమమనకుః
- గీ॥ వేద వేదాంగములు గన్న విప్రులెల్ల
నాచీనలు గట్టి రనాగరికులః
కుచ్చరాగాలుజుట్టి వ్రేల్గోచి జాన
నగరి దిరిగెను కూలలునాగరికులః
- గీ॥ తండ్రి దైవంబు మనలకుఁ గల్గి ధాత్రి
యన్నదమ్మల మగు మన క కమత్య
మును నిరంతర శాస్త్రాత్యమునుబొసంగు
నివి యెసంగిన మనకగు నిహము పరము॥

- గీ॥ మనము బుట్టిన మన్నును మనము గలియు
 మన్నునియ్యది, గావున మనకు బైట
 వేషభాషల భేద మెవ్విధి నొడవిన
 హృదయ సీగుల శౌభ్రాత్ర మెనయ వలయు॥
- గీ॥ అన్నదమ్ముల జిహ్వలయందు యచులు
 వివిధ మయ్యెడు భంగిని వేషభాష
 లందు మతముల నూహల నాచరణము
 లందు భేదంబు లగపించుట బుద్ధుగంబె॥
- గీ॥ ఎన్ని భేదము లుండెన నేకమహిమి
 వారి లొక్క కుటుంబపు వార లగుచు
 నిల్లు దిద్దుకొనుట నునమెల్ల వోట్లఁ
 జూచుచుండెద మిది ముకచోక్య మొక్కొ॥
- గీ॥ కాన దేశభిమానంబు కల్గి క్రొస్త
 పులు ముసలానులును హందువులును బాఁ
 సెలు నొక్క కుటుంబమై చొదల దేశ
 మాత నుద్ధరియితుని గాతఁ బ్రీతి॥
- గీ॥ దేశమందున శిల్పము లేజుల్లఁ
 గలలు వాణిజ్యమభివృద్ధి గాంచి మించఁ
 బ్రజల కెల్లను జననోపాధు లమరి
 దేశదారిద్ర్య మంతయు గీరిపోన॥
- గీ॥ దేశజనముల హృదయ ప్రదేశములను
 విమల దేశభిమానంబు విస్తరిల్ల
 దేశవిద్యాలయములెల్ల దిశలయందు
 వెలయ నెలకొల్పుదునుగాత నెలమి జనులు॥

- గీ॥ న్యాయసభలకు నూలు సంచాయతీల
 నెట్లు నూలుచ నెలకొల్పి వమ్ముసేయు
 సొమ్ము సమకూర్చి శిల్పము ల్సూలువు సేయు
 యంత్రశాలలు వేలు స్థాపింతు గాక॥
- గీ॥ శక్తు లభ్యాస సహితమై జనులయందు
 ఘనవికాసముగాంచి ప్రకాశమందు
 శక్తు లభ్యాస రహితమై సన్నగిల్లు
 చాలకాల మటుకె పోవ సమసి పోవు॥
- గీ॥ ఒరులపైనను వైషమ్య మొండె ద్వేష
 మొండె సహియింపకయ మన మోపినంత
 స్వప్రియత్నంబుచేయక స్వాభివృద్ధి
 గాంచుజూలుదుమనుమాట కల్ల కల్ల॥
- గీ॥ స్వాభివృద్ధి యనున్నతి స్వార్థత మొంది
 గల్గవలె గా'యవ్విధ గాక మొదల
 యీవిచే గేవలంబుగ నెన్నికైన
 వచ్చేనేనియు నిప్పొంగ వశము గాదు?
- గీ॥ సంతసంస్కారమును మతసంస్కృతియును
 జేయునజకును నిదిసేయఁ జెల్లఁదనుట
 యలలు నల్లరంబులోపల నుండగు ననుక
 న్నానమాడన టన్నయాజును మాట॥
- గీ॥ పెండ్లి గుదురక కుదుర దీపిచ్చి మనకు
 దేశవృద్ధిక బురికొల్పి దేశజనుల
 నొక్కత్రాటను కేర్చక యెక్కదెట్టి
 హితము సెప్పిన వార్తల మృదయములకు॥

గీ॥ దేశవృద్ధికి నైయిట్లు దేశజనులు
 గూడిపనిచేయఁ దీతెడుఁ గొటఁ తల్లె
 జాతిమతభేదములవల్ల సంభవించు
 సర్వవైషమ్యములు నాఁడు సమసిపోవు॥

గీ॥ బువ్వలేనట్టి హరికి బుద్ధులెన్ని
 చెప్పఁ బుట్టునె పెడచెవిఁ జేరుగాక
 భుక్తిగుదురక కుమరదు ముక్తియనెడు
 మాట దలపోయఁగా వట్టిబూటకంబై

గీ॥ సంఘసంస్కారమును మత సంస్కృతియును
 దేశసంస్కారమున నిట్లు తెల్లముగ స
 మన్వితము లొటఁ జేసెడు యత్నమెల్ల
 ధారపోయుడు దాని కందఱునుగూడి॥

గీ॥ ఇట్లుచేసిన మనదేశమెల్లవసుధ
 కొజ్జయై యన్ని విధముల నుండనోపు;
 ప్రజయుఁ బ్రస్తుతదైన్యంబు వాసి యొకట
 నై హి కాముష్మికై శ్వర్య మండనోపు

కం॥ “రాజునకుఁ బ్రజ శరీరము
 రాజప్రజకునాత్మ గాన రాజునుబ్రజయున్
 రాజోత్తమ యన్యోన్యవి
 రాజితులైయుండవలయు రక్షార్చనలన్”॥

కం॥ అనునార్యోక్తిని మఱవక
 ననవరతముఁ బ్రజలుప్రభువు లనురక్తి మెయిన్
 వినుతైకగుత్యభావము
 పనుపడ వర్జిల్లుచుండ్రు ప్రాజ్ఞులు నొగడన్॥

గీ॥ శ్రీకరుండును భవ్యగుణాకరుండు
 లోకకర్తయు దుర్జనానీకహర్త
 భక్తవత్సలుఁ డర్థి కల్పద్రుమంబు
 నేలమితోడయ్యెడును మన కిందు నెప్పు॥

క॥ వందేమాతర మనునీ
 వందారుజనాళి కెప్పు వాత్సల్యముతో
 డం దేశమాతయమితా
 నందం బొనగూర్చుగాత! నానార్థదయై॥

“సర్వేనాస్సుఖినోభవంతు”
 “ఓం తత్ సత్ .”

ఆంధ్రభాషాభివర్ధనీ సంఘము

(లి మి టెడ్), బంధరు.

1.

ఆంధ్రభాషయందుఁ బ్రకృతిశాస్త్ర, దేవచారిత్ర, మహాపురుషజీవితాదివిషయకగ్రంథములులేని లోపమును నివర్తింపఁ జేసి మాంధ్రప్రపంచంబుం గ్రమ్మియున్న యజ్ఞానాంధకారంబును సత్యశాస్త్రజ్ఞానప్రభాకర ప్రభావిభవంబుచేఁ దొలంగింపవలెనని దేశభిమానధురంధరులగువిద్వాంసులు కొందఁ టీసంఘము నేర్పఱచిరి. ఇందనుక సీసంఘమువారిచే సిద్ధపఱుపఁబడినగ్రంథముల వివరణం బీక్రిందఁ బొందుపఱచితిమి:—

1. భారతధర్మదర్శనము:—మనోహరాలంకార శోభమునవఁ దేనె లాలుకుతియ్యనిపలుకులం జనువరుల సమంధాసందపయోగనిర్మగ్నచేతఁసుగ్రంథం గావించును, నిర్మలదేశానురాగముం బ్రబోధించు పద్యకావ్యము.

వెల రు 0—2—0; చందాదారులకు రు 0—1—6.

2. పీష్వానారాయణరావు:—శోకకరుణాదిరసపూరితంబై చనువరులమనఁసు గరఁగునట్లు చక్కఁగవ్రాయఁబడిన వచనకావ్యము.

వెల రు 0—1—0; చందాదారులకు రు 0—0—9.

3. అక్బరుచరిత్ర:—సర్వసద్గుణాలంకారుండై యుక్తివిజనవర్ణనీయుండై, సర్వజనసమత్వంబు గల్గి, విమలకీర్తిం గాంచిన చక్రవర్తియొక్క పుణ్యచారిత్రము. ఆకాలపు హిందూదేశస్థితియంతయు నీచిత్రమునఁ గన్పల్లెఁగట్టినట్లు మిగుల నిపుణముగ వర్ణింపఁబడియున్నది.

వెల రు 0—6—0; చందాదారులకు రు 0—4—0.

4. వివేకానందస్వామి జీవితము:— మనోహర వాగ్మృతధారం గురిపించి అమెరికా ఖడిగవాసులగుడా వశీకృతులగేసి కొని భరతవర్షంబు వారింతటిమహనీయులే! బలే! యనిపాశ్చాత్యులుదలంచు నట్లానర్చిన మహాయోగిజీవితము. 157 పుటలగ్రంథము పటములతో.

వెల రు 0—10—0; చందాదారులకు రు 0—6—0.

5. సిక్కులచరిత్ర:— ధర్మార్థనాదిమహాయులజన్మభూమి యగుభరతఖండంబు కీర్తినిల్పిన సువిక్రమధనుల దివ్యచారిత్రంబు. పటములతో 256 పుటలగ్రంథము.

వెల రు 1—0—0; చందాదారులకు రు 0—10—0.

6. విద్యాసాగరునిచరిత్ర:—నిర్మలవిజ్ఞాన విశారదుడు, సనిర్వచనీయ కళ్యాణగుణాకరుడు, నార్తజనసగ్రతాణపరాయణుండగు నిట్టిమహనీయుండు త్రికాలంబులంగలుగఁడగు విబుధప్రపంచంబు సంభావించు జెన్నాఁరిన పుణ్యపురుషుని చారిత్రంబు. ఆంధ్రభాషం జరువ నేర్చినందుల కీపాత్ర మొక్కండ సరపూర్ణ ప్రతిఫలం బొసంగుటకుం జాలియుండు. 150 పుటల గ్రంథము పటముతో

వెల రు 0—9—0; చందాదారులకు రు 0—6—0.

రామ మోహన రాయల చరిత్ర:—నిర్మల బ్రహ్మజ్ఞాన ప్రభాకరోదయగుఁ గావించి, అనాథ లగుయువకులను బట్టి బలవంతులగుఁ గాల్పివేయు సతి యను భయంకరాచారంబు నడచి తన మాతృభూమి యగు భరతవర్షంబు నుద్ధరింపఁ దర్ఫూర్వ మెన్నఁడు హిందువులెవ్వరును వెళ్లుటకు సాహసించని ఖాదాంతరమున కనేక మాసములు మహర్ణవముపైఁ బయన మొనర్చి యచట మనకొక క్రినేక యువస్వాసదుల నిచ్చి కార్య విజయము గాంచువఱకుఁ బట్టువిడువక తన దేశమత కొలు

శ్రీ ప్రబో

జీవితము:— మనోహర వాగ్

వాసులగుడ వశీకృతిలగశేసి

ఇది ప్రతీమాసమునందెవ ద్విలె! యనిపాశ్చాత్యులుదలంచు ను. ఇందలియర్థభాగమున విశ్వబ్రాహ్మగ్రంథము పటములతో.

సములు, శిల్పశాస్త్ర న్యాఖ్యానములు, రు 0—0—0.

కోపన్యాసములు, చేతిపనులరీతులు, పౌరు

హపురుష జీవితచరిత్రలు, నీతి, మత, విద్యా, రహస్యములజనప్రభు

ప్రసంగములు, మొదలగునవియు, దక్కినయర్థ దివ్యచారిత్రంబు.

రసవంతములగు నాటకములు, శ్రావ్యప్రబంధము

గునవియుఁ గలిగి రమారమి నలుబదిపుటలకంటె 0—0.

బ్రకటింపఁబడును.

శారదుగడు,

పోషకులకు సంవత్సరమునకు అం నెకూలితో ... యును.

సహాయులకు ,, ,, ... 1-0-0

చంనాదారులకు ,, ,, ... 9-0-0

విడిపత్రికయొకటికి ,, ,, ... 5-0

భలయువారు,

ప్రబోధినీ మేనేజరు,

గుంటూరు.

అనివాయవలెను.

10535

